

**OKUL ÖNCESİ 5-6 YAŞ ÖĞRETMENLERİ İÇİN
ETKİNLİKLERLE GÖRSEL SANAT EĞİTİMİ**

Olçay AKKOYUN MANÇO

Okul Öncesi 5-6 yaş Öğretmenleri için Etkinliklerle Görsel Sanat Eğitimi

Yazar: Olcay AKKOYUN MANÇO

ISBN: 978-625-8499-92-6

Copyright © Vizetek

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Vizetek Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Limited Şirketi'ne aittir. Vizetek Yayıncılık'ın izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı, elektronik, mekanik, fotokopi, manyetik, kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz.

Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

Sayın okuyucularımız, bandrolsüz yayınları satın almamanızı diliyoruz.

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarına aittir.

Yayın Koordinatörü: Ferit RESULOĞULLARI

Kapak Tasarımı & Mizanpaj: Vizetek Dizgi

1. Baskı: Ankara | Şubat, 2023

2. Baskı: Ankara | Mayıs, 2023

3. Baskı: Ankara | Nisan, 2024

Seyranbağları Mah. İncesu Cad. 10/2 Çankaya/ANKARA

Tel.: (0312) 482 00 11

Web: www.vizetek.com.tr

E-mail: vizetekyayincilik@gmail.com

Yayıncı Sertifika No: 41575

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.
İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1 Yenimahalle/ANKARA,
Tel: 0 312 395 85 71

Matbaa Sertifika No: 47479

Okul Öncesi 5-6 yaş Öğretmenleri için Etkinliklerle Görsel Sanat Eğitimi

Olçay AKKOYUN MANÇO

YAZAR HAKKINDA

1966 İskenderun doğumlu Olcay Akkoyun Manço, ilk, orta ve lise öğrenimini Ankara’da tamamladı. Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesinden 2010 yılında mezun oldu. Öncesinde Benan Sümer Resim Atölyesi’nde 8 yıl resim eğitimi, beraberinde Antalya Halk Eğitim Merkezinden 4 yıl resim ve dekoratif eşya tasarımı kursları aldı. Antalya Sanatçılar Derneği bahçesinde 1994-2006 yılları arasında el sanatları tasarım ve portre ressamlığı yaptı. Kısmi zamanlı olarak başlayıp daha sonra tam zamanlı olarak, 18 yıl özel okul öncesi kurumlarında, görsel sanatlar, satranç, seramik ve kodlama öğretmenliği yaptı. 2019 pandemi sonrasında gelişen olumsuz durumlar nedeniyle öğretmenliği bıraktı. Deneyim, bilgi ve becerilerini bir kitapta toparlayarak diğer eğitimcilere aktarmak için çalışmalarına başladı. Bugün hala bu konu üzerinde çalışmalarına devam etmektedir.

TEŞEKKÜR

Ne mutlu bana ki hafta sonları ve bulduğu her fırsatta yeğenleri ile vakit geçirmeyi seven kendisi bir öğretmen olmasa da iç yapısında bu özelliği taşıyan bir dayım var. Çocukluk yıllarımda Ankara’da sergi salonlarına, kitapçılara ve sinemalara birlikte giderdik. Gezilerimizden sonra gördüklerimiz üzerinde konuşurduk. Evde olduğumuz zamanlarda da resim yapmak için ortamlar hazırlar hatta kendisi büyük bir sabırla modelim olurdu. Beni sanatla tanıştırdığı ve sevdirdiği için en başta sevgili dayım Esat Demiral’a teşekkür ederim. Sanat eğitimimde sabır, dostluk ve fedakârlıkla beni yoğurup şekillendiren, sanatçı kimliğimin oluşmasını sağlaya değerli sanatçı ve eğitimci Benan Sümer’e sonsuz teşekkürlerimi sunarım. 1998 ocağında dünyama bahar gibi gelen annelik duygusunu doyasıya yaşatan, çocuk dünyasının kapılarını sonuna kadar açıp beni içine çeken ve öğretmen olmak için beni kamçılayan canım kızım Irmak Köysüren’e teşekkür ederim. Öğretmen olduktan sonra çalıştığım kuruluşlara, gözümün önünden hiç gitmeyen merak ve sevgi dolu bakışlarıyla tüm öğrencilerime teşekkür ederim. Kitabı yazarken bana değerli zamanımı ayırarak tüm sorularıma yanıt veren eğitim bilimlerinden değerli arkadaşım Doktor öğretim üyesi Fatma Gültekin’e içten teşekkürlerimi sunarım. Son olarak ikinci baharım eşim Prof. Dr. Ural Alp Manço’ya tüm bu sancılı süreçte gösterdiği anlayış ve desteklerden dolayı teşekkür ederim.

ÖNSÖZ

2000-2020 yılları arasında yüz yüze verdiğim eğitimlerimde, öğrencilerime bir çizimi tamamlamanın tek bir yolu olmadığını gösterdim. Onlara çeşitli seçenekler verdiğimde çizimleriyle daha fazla meşgul olduklarını ve zevk aldıklarını tespit ettim. Sanatın öğrenilebilecek bir beceri olduğunu anlattım. Bununla birlikte çizimlerini sınıf arkadaşlarıyla paylaşarak karşılaştırma fırsatı verdiğimde, farklılıkları görerek benimsemeyi öğrendiler. Pek çok deneme yanılma yolu ile özgün çalışmalar yaratırken, kopya yapmaktan çok daha tatmin edici sonuçlara ulaştılar.

Dönüp kendi öğrencilik yıllarıma baktığımda, kimi zaman sanatın, biriken duygularımı aktardığım bir çıkış noktası olduğunu gördüm. Eminim bir çoğunuz için de aynı şeyler söz konusu olmuştur. Bizler sanatın dönüştürücü gücünü deneyimledik. Şimdi bunu çocuklarla paylaşmak istiyoruz.

Edindiğim deneyimlere göre bilgi ve birikimlerimizi sanat yoluyla aktarabilmemizin en iyi yolu; öğrencilerin yaşlarına uygun olarak ilgilerini çekebilecek konular, başarıya götüren bir öğretim stratejisi, öğrencilerin kendilerini ifade edebilmeleri için seçenekler ve iyi görünmesi için mükemmel olması gerekmeyen bir sitil kullanmaktır. Bunları uygulamayı başardığımda öğrencilerimin derslere karşı daha hevesli olduklarını fark ettim. Derslerimi eğlenceli oyunlarla birleştirdiğimde, zamanın yetmediğini, molalarda ve evde de işlerini yapmaya devam etmek istediklerini gördüm, duydum. Bununla birlikte öğrencileri derslerime motive etmek ve heyecanlandırmak için bazen kişisel hedeflerimden vazgeçmem ve uzun vadede öğrenciler için en iyisinin ne olduğuna bakmam gerekti. Sınıfın cinsiyet ve yaş açısından homojen olmaması ya da ortam ve koşullar beklendiği gibi olmaması durumunda, öğretim stratejimde esnek olmam gerekti. Sonuçta her öğrenci büyüyünce sanatçı olmayacak. Ancak sanatsal üretim sürecindeki kazanımları, yaşamdan daha fazla keyif almalarını, iyiyi ve güzeli aramalarını ve görmelerini sağlayacaktır. En önemlisi bizim de çocuklardan öğreneceğimiz çok şey olduğudur.

Bu kitap okul öncesi öğretmenleri için, görsel sanatların tanımı ve dayandığı temeller (eleman ve ilkeleri) konusunda bilgilere yer vererek, bu unsurların beş ve altı yaş öğrencilerine nasıl aktarılacağı konusunda bir kılavuz niteliği taşımaktadır. Okul Öncesi Görsel Sanat Eğitimi uygulama perspektifinden ele alan bu kitapta; 5-6 yaş dönemdeki çocukların güzeli aramalarını, temel sanat kavramlarıyla tanışmalarını, kendilerini tanıyıp kanıtlamayı, çevrelerindeki ve doğadaki varlıkları algılamalarını, betimlemelerini ve her şeyden önce yaptıkları işlerden keyif alarak onları önemsemelerini sağlayacak pratik yol önerileri bulacaksınız. Erken çocukluk dönemine yönelik çalışan kurumlarda, sınıf öğretmenleri Eği-

tim Fakülteleri ve Okul Öncesi Eğitim veren liselerden mezun eğitimcilerden oluşmaktadır. Sanat çalışmaları konusunda yeterince donanımlı olmamalarından dolayı, görsel sanat çalışmalarında branş öğretmenlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kitapta okul öncesi sınıf öğretmenlerinin sanat eğitimi konusundaki merakları ve bilgi eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmıştır. Eğitim fakültesinde ilgili bölümlerde okuyanlar ya da mezunlar, okul öncesi sınıf öğretmenleri, kendilerini geliştirmek isteyen sanat eğitimcileri, özel bakım veren kişiler, veliler, çocuklarla zaman geçirmeyi ve sanatı seven herkes bu bilgilerden faydalanabilir. Farklı ilgi, meslek grubu ve seviyelerde kişilerin de bu bilgilerden faydalanacağını düşünerek konular birbirinden bağımsız da kullanılacak şekilde bölümlendirilmiştir. Yine de baştan sona okumanızı öneririm.

BAŞLARKEN

Görsel Sanat çalışmaları, iki boyutlu (resim) ve üç boyutlu (yoğurulabilir malzeme) çalışmalar olarak çocukluğun erken dönemlerinde başlayabilmektedir. Bu kitapta özellikle ele alınan yaş aralığı 5-6 yaştır. Avusturyalı sanat eğitimi uzmanı, Viktor Löwenfeld (1903-1960) 5-6 yaş dönemini grafiksel gelişim açısından değerlendirmiş ve “Şema Öncesi Dönem” olarak adlandırılmıştır. İsviçreli psikolog Jean Piaget’in (1896-1980) aynı döneme çocukların zihinsel (bilişsel) gelişimi açısından bakarak, “İşlem Öncesi Dönem” olarak adlandırdığı görülür.

Okul Öncesi Görsel Sanat Eğitimi uygulama perspektifinden ele alan bu kitapta; 5-6 yaş dönemdeki çocukların güzeli aramalarını, temel sanat kavramlarıyla tanışmalarını, kendilerini tanıyıp kanıtlamayı, çevrelerindeki ve doğadaki varlıkları algılamalarını ve betimlemelerini ve her şeyden önce yaptıkları işlerden keyif alarak onları önemsemelerini sağlayacak pratik öneriler bulacaksınız. Kitapta sunulan ve temel sanat eleman ve ilkelerinin anlatıldığı etkinliklerde çocuklar ortaya çıkardıkları ürünleri karşılaştırma ve tartışma yoluyla değerlendirmeye yöneltilmektedir. Aynı zamanda sanat eğitimin süreci ve sonuçlarının okul içinde ve ailelerle paylaşımı sağlayacak sergileme teknikleri de önerilmektedir.

Erken çocukluk dönemine yönelik çalışan eğitim kurumlarında sınıf öğretmenleri, Eğitim Fakülteleri ve Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümü olan meslek liselerinden mezun eğitimcilerden oluşmaktadır. Ancak sanat çalışmaları konusunda yeterince donanımlı olmadıklarından, Görsel Sanat çalışmalarında sıklıkla Güzel Sanatlar Fakültesi çıkışlı pedagojik formasyon almış branş öğretmenlerine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kitap özellikle okul öncesi ve sınıf öğretmenlerinin görsel sanat eğitimi açığını kapatmayı hedeflemektedir. Çalışmamız, sanat eğitimi ve sanatsal deneyimi olmayan okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin faydalanabileceği pratik bilgiler ve uygulamalı etkinlikler içermektedir. Bununla birlikte okul öncesi bölümünde okuyan öğrenciler, çocuklarıyla kaliteli zaman geçirmek isteyen ebeveyn, bakıcılık yapanlar ve konuya meraklı herkesin faydalanabileceği bir kitap olması arzu edilmektedir.

Kitabın okul öncesi görsel sanat eğitiminin nitelikleri ve programının tanıtıldığı birinci bölümde, kitapta sunulan uygulama örneklerinin eğitim bilimsel ve idari orta planı ele alınmıştır. Bölümde görsel sanat eğitiminin gereklilik, amaç, özellik, yöntem, ortam, malzeme ve değerlendirilmesine yer verilmiştir. Elbette ki okul öncesi eğitimi ile ilgili birçok yaklaşım ve bu yaklaşımları benimseyen, kurum ve eğitimciler mevcuttur. Ancak ortak bir yön bulmak amacıyla yola çıkılarak Millî Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından öngörülen müfredata (2013) sadık kalınmıştır.

Kitabın ikinci bölümünde, güzel sanatların tanımı, görsel sanatın genel sanatsal evrendeki yeri, başlıca temel sanat eleman (nokta, çizgi, şekil, biçim, doku, renk ve boşluk) ve ilkelerini (denge, oran, ritim, hareket, birlik, zıtlık, çeşitlilik ve vurgu) içeren bilgiler görsel örneklerle anlatılmıştır. Bu bölümde okul öncesi sınıf öğretmenlerinin sanat eğitimi konusundaki meraklarını ve bilgi eksikliklerinin giderilmesi amaçlanmıştır. Bölümün içeriği öğretmenlere sınıfta gerçekleştirecekleri görsel sanat etkinliklerinin kavramsal ve teknik alt yapısını sunmaktadır.

Kitabın üçüncü bölümde çocuklarda sanat çalışmalarına karşı merak uyandıracak, ilgi ve motivasyonu arttıracak uygulama teklifleri veya etkinlik örnekleri yer almaktadır. Temel sanat elemanları kılavuz alınarak, her bir etkinlik, amaçları, kazanımları, malzeme, yöntem, değerlendirme ve sergileme açısından tek tek ele alınmıştır. Etkinlik örnekleri görsel unsurlarla da desteklenerek daha anlaşılır hale getirilmeye çalışılmıştır. Temel sanat elemanları konularının uygulama sürecinde, temel sanat ilkeleri ise yöntem ve değerlendirme aşamalarına dahil edilmiştir. Görsel sanat ilkeleri 5-6 yaş çocukları için soyut olması nedeniyle uygulamaların konu başlıklarında yer almamaktadır. Ancak dersleri verecek olan öğretmenler ve öğretmen adayları için kitabın ikinci kısmında detaylı olarak anlatılmıştır.

İçerikler

YAZAR HAKKINDA	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖNSÖZ	vii
BAŞLARKEN	ix

BÖLÜM 1:

Okul Öncesi Çocuklarda Sanat Eğitimi	1
1.1. Okul Öncesi Çocuklarda Sanatsal Gelişim.....	2
1.2. Okul Öncesi Görsel Sanat Eğitiminin Gerekliği	6
1.2. 5-6 Yaş Dönemi Görsel Sanat Eğitiminin Amaçları.....	7
1.4. 5-6 Yaş Dönemi Görsel Sanat Eğitiminin Özellikleri	9
1.5. 5-6 Yaş Dönemi Görsel Sanat Eğitiminde Kullanılan Yöntemler.....	10
1.6. 5-6 Yaş Dönemi Görsel Sanat Eğitiminin Uygulandığı Ortamlar	14
1.7. 5-6 Yaş Dönemi Görsel Sanat Eğitiminde kullanılan Malzemeler.....	15
1.8. 5-6 Yaş Döneminde Görsel Sanat Eğitiminin Kazanımları.....	20
1.9. 5-6 Yaş Dönemi Görsel Sanat Eğitiminde Değerlendirme	22

BÖLÜM 2:

Öğretmenler için Görsel Sanat	27
2.1. Görsel Sanatın Tanımı	27
2.2. Görsel sanatların sınıflandırılması.....	28
2.3. Görsel sanatların dayandığı temel eleman ve ilkeler.....	29
2.4. Görsel Sanat Elemanları	31
2.4.1. Nokta	31
2.4.2. Çizgi.....	32
2.4.3. Şekil.....	35
2.4.4. Biçim.....	36
2.4.5. Doku	38
2.4.6. Renk.....	41
2.4.6.1. Ana Renkler, Ara Renkler ve Nötr Renkler	43
2.4.6.2. Rengin Tonları (hue)	44
2.4.6.3. Soğuk ve Sıcak Renkler.....	44
2.4.6.4. Renk Armonileri (uyumları)	46
2.4.6.5. Renk yoğunluğu (chroma).....	54
2.4.6.6. Renk Değerleri (Value)	55
2.4.6.7. Espas (Boşluk).....	56

2.5. Görsel sanat ilkeleri (Görsel Tasarım İlkeleri)	57
2.5.1. Denge.....	58
2.5.1.1. Simetrik denge.....	58
2.5.1.2. Asimetrik denge.....	60
2.5.1.3. Radyal (radial) denge.....	61
2.5.1.4. Kristalize (kristalografik) denge	63
2.5.2. Oran/Orantı (proporsion).....	63
2.5.3. Ritim.....	66
2.5.4. Hareket	68
2.5.5. Birlik.....	69
2.5.6. Zıtlık (Kontrast, Karşıtlık).....	70
1. Ton kontrastı (yalın renk kontrastı).....	71
2. Sıcak-soğuk renk kontrastı.....	71
3. Açık-koyu kontrastı.....	72
4. Eş zamanlı (simultane), (yanıltıcı) kontrast	73
5. Tamamlayıcı (komplementer)renk kontrastı.....	76
6. Kalite kontrastı (nitelik kontrastı), (doygunluk kontrastı).....	78
7. Miktar (Nicelik) kontrastı.....	79
2.5.7. Çeşitlilik	80
2.5.8. Vurgu.....	81

BÖLÜM 3:

5-6 Yaş İçin Görsel Sanat Etkinlikleri	83
3.1 Nokta	84
Etkinlik 3.1.1: Uçan Balonlar	84
Etkinlik 3.1.2: Pamuklu Çubuklarla Nokta Çalışması	86
3.2 Çizgi	88
Etkinlik 3.2.1: Çizginin Çeşitleri	88
Etkinlik 3.2.2: Havai Fişekler.....	90
Etkinlik 3.2.3: Zıt Çizgilerle Örümcek Ağı Çizimi.....	91
Etkinlik 3.2.4: Sallan Çiz	95
3.3 Şekil.....	96
Etkinlik 3.3.1: Henri Matisse'i tanıyalım.....	97
Etkinlik 3.3.2: Üç Daire Bir Kedi (Şekil Zemin İlişkisi)	100
3.4 Biçim	103
Etkinlik 3.4.1: Origami Kuş ve Manzarada Değerlendirilmesi.....	104
Etkinlik 3.4.2: Çimdikleme Tekniği ile Kâse Yapımı	111

Etkinlik 3.4.3: Şerit Tekniği ile Şekillendirme	113
Etkinlik 3.4.4: Plaka Tekniği ile Kutu Yapımı	116
3.5. Doku	118
Etkinlik 3.5.1: Plaka Tekniği ile Doku Araştırmaları	118
Etkinlik 3.5.2: Gerçek Dokular	120
Etkinlik 3.5.3: Görsel Dokular (Renkli Boyalarla Görsel Dokular Oluşturma)	122
Etkinlik 3.5.4: Halı Tasarımı	124
Etkinlik 3.5.5: Tessellation (Döşeme Sanatı)	126
Etkinlik 3.5.6: Alçak Baskı Tekniği	130
3.6 Renk	134
Etkinlik 3.6.1: Ana Renkler ve Karışım Renkleri	135
Etkinlik 3.6.2: Kilitli Poşet İçerisinde Karışım Renkleri Elde Etme	136
Etkinlik 3.6.3: Renk Çemberi Uygulamaları	138
Etkinlik 3.6.4: Bilyelerle Renk Karıştırma	140
Etkinlik 3.6.5: Bahçede Boya Damlatma ve Sanatçı Pallock	141
Etkinlik 3.6.6: Bez Boyama, Yaz Etkinliği	144
Etkinlik 3.6.7: Ebru	146
Etkinlik 3.6.8: Köpük Ebru	149
Etkinlik 3.6.9: Peçete Batık	151
Etkinlik 3.6.10: Karala Boya Etkinliği ve Kandinsky, Miro İle İlişkilendirilmesi	153
Etkinlik 3.6.11: Krigami Kar Tanesi ve Sıcak-Soğuk Karşılaşması	155
Etkinlik 3.6.12: Renk Armonileri	158
Etkinlik 3.6.13: Nötr Renkler	161
Etkinlik 3.6.14: Kolaj Tekniği ile Renklerin Sınıflandırılması	164
Etkinlik 3.6.15: Renklerin Değerleri. Gece Orman Manzarası	167
Etkinlik 3.6.16: Hava Perspektifi	171
3.7. Espas (Boşluk, Uzay)	173
Etkinlik 3.7.1: Boşluk-Doluluk, Negatif-Pozitif	173
Etkinlik 3.7.2: Anlamli Boşluklar	175
Etkinlik 3.7.3: Küçük-Büyük-Dev Ayı	177
Etkinlik 3.7.4: Duvarların Arasında (Tek Kaçışli Perspektif)	180
3.8 Oran (Bedenimizi Tanıyalım)	183
Etkinlik 3.8.1: Tam boy beden oranları	183
Etkinlik 3.8.2: El-Ayak İz Düşümünden Resim Tamamlama (Rakursi Görüntü)	187
Etkinlik 3.8.3: Arkadaşımın Portresi	189

KAYNAKÇA	193
GÖRSEL İNDEKSİ	196